

2. Колоїз Ж. В., Малюга Н. М., Шарманова Н. М. Українська пареміологія : навч. посібн. / за ред. Ж. В. Колоїз. Кривий Ріг : ТО «ЦЕНТР-ПРИНТ», 2012. 349 с.

3. Програма для профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання. Українська мова: 10–11 класи. Профільний рівень / Л. І. Мацько, Т. Л. Груба, О. М. Семенов, Т. В. Симоненко. Київ, 2017. 84 с.

4. Українські приказки, прислів'я і таке інше / Уклав М. Номис. Київ : Либідь, 1993. 768 с.

Роздайбіда Юлія

студентка групи СОУМа-32 факультету філології і журналістики Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Науковий керівник – кандидат філологічних наук, викладач кафедри української мови та методики її навчання Гапон Леся.

ІНТЕГРАЦІЯ МИСТЕЦЬКОГО КОМПОНЕНТА НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Сучасна українська школа характеризується системними змінами у своїй структурі та змісті. Реформування освіти відбувається з метою розвантаження навчальних програм від застарілих підходів та обтяжливої інформації, наближення їх до вікових особливостей учнів і нинішнього життя, залучення інноваційних технологій навчання. Прагнення докорінно змінити ситуацію в освіті привело до оновлення навчальних програм початкової школи, роботи над новим Держстандартом, створення й обговорення концепції «Нова українська школа» (далі – НУШ).

Формула НУШ складається з восьми ключових компонентів, першим із яких названо «новий зміст освіти, заснований на формуванні компетентностей, необхідних для самореалізації в суспільстві» [1, с. 9]. При цьому компетентність визначається як «динамічна комбінація знань, способів

мислення, поглядів, цінностей, навичок, умінь, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність» [2, с. 12].

З огляду на завдання, які стоять перед сучасною школою, необхідно подолати розрізненість, фрагментарність у навчальному процесі, домогтися системного використання міжпредметної інтеграції (повної – інтегровані курси та часткової – інтегровані уроки) і міжпредметних зв'язків (горизонтальних – інтегровані предмети вивчаються відірвано в часі; вертикальних інтегровані предмети вивчаються в близьких часових межах, зокрема впродовж одного уроку, одного дня).

Оскільки мова є формою вияву культури і засобом створення творів мистецтва (художньої літератури), а характерною ознакою дитячої творчості є органічне поєднання мовленнєвої та художньої й образотворчої діяльності в одній дії, тому ефективною є інтеграція різних видів мистецтва у процесі навчання мови.

Для успішної реалізації навчальних цілей на інтегрованому уроці важливо встановити специфіку добору літературних текстів, творів інших видів мистецтв та способи їх використання в процесі конструювання комплексних вправ.

1. Укладання мовних завдань з використанням мистецьких матеріалів (репродукцій картин, світлин, аудіозаписів пісень):

Розглянь картини художників: «Обличчя війни» іспанського художника Сальвадора Далі; «Гончар» української художниці Тетяни Яблонської; «Жінка в зеленому» французького художника Клода Моне; «Блакитні танцівниці» французького художника Едгара Дега. У яких назвах є слова, ужиті в переносному значенні? Відповідь запиши. Обери картину художника, яка тобі сподобалася найбільше. Знайди в інтернеті та запиши назви п'яти його відомих картин. Чи є в них слова, ужиті в переносному значенні? [4, с. 27–28].

2. Створення вправ на основі художніх текстів у поєднанні з інформативними:

А. Гроза проходила десь поруч. Було то блискавка, то грім.

Дорога йшла кудись на Овруч в лісах і травах до колін.

Латаття ніжилось в озерах, хитали ряску карасі.

Черкнула блискавка по зелах, аж полягали вони всі.

Над світом білим, світом білим хтось всі спіралі перегрів.

А хмари бігли, хмари бігли і спотикалися об грім.

Гроза погримувала грізно, були ми з нею тет-а-тет.

Тремтіла річечка рогізна, човни ховала в очерет (Ліна Костенко).

Б. Правила поведінки під час грози. Під час грози найкраще ховатися в автомобілі або в будинку із громовідводом. Двері й вікна слід зачинити. Не можна стояти під високим деревом, біля металевих воріт чи дверей. Не можна бігати, плавати у водоймах. Не варто також розгортати парасольку, лягати на мокру землю. Мобільний телефон треба обов'язково вимкнути. (За матеріалами правил Центру громадського здоров'я МОЗ України)[3, с. 263 – 264].

3. Мовні спостереження для пояснення мовної теми, поєднані з мистецьким компонентом:

Розглянь репродукцію картини Дональда Золана «Діти». Уяви себе учасником / учасницею дії. Відчуй подих вітру, м'якість трави, запах квітів, тепло літа. Доповни речення, які описують дію на картині: 1. Діти біжать (як?) 2. Діти біжать (куди?) 3. Діти біжать (коли?) 4. Діти біжать (де?) 5. Діти (наскільки?)... щасливі. Слова, якими ти доповнив / доповнила речення, є обставинами. Схарактеризуй їх за такими критеріями: а) на що вказують (місце, час, спосіб дії); б) якою частиною мови виражені; в) на яке питання відповідають. Зроби висновок про особливості обставини як другорядного члена речення [3, с. 265].

4. Завдання для проведення уроку розвитку мовлення:

Розглянь репродукції та порівняй зображення котів на картинах: «Кішка» Дреми Толле Перрі; «Котик» Валентини Матвієнко. У чому відмінність між ними? Обґрунтуй відповідь. Яке зображення kota сподобалось тобі більше? Чому? Склади твір-опис тварини за однією з картин у художньому стилі [3, с. 98].

Отже, інтеграція мистецького компонента є ефективним засобом розвитку уяви учнів, допомагає урізноманітнити урок, сприяє підвищенню продуктивності, запам'ятовування матеріалу та опануванню нових вмінь.

Список використаної літератури

1. Лобанчук О.А. Способи інтеграції видів художньої діяльності на уроках мови. *Зміст і технології шкільної освіти*. Матеріали звітної наукової конференції 30–31 березня 2004 р. Ч. 1. С.110–111.
2. Нова школа – простір освітніх можливостей: Проект для обговорення: група упор. Л. Гриневич, О. Елькін, С. Калашнікова [та ін.]; за заг. ред. Михайла Грищенка. URL: http://kafedraooiuv.org.ua/mon_koncepc_ja-nova_ukrajinska_shkola.pdf/
3. Українська мова : підруч. для 5 кл. закл. загал. серед. освіти / Л. Гапон, О. Грабовська, О. Петришина, О. Підручняк. Тернопіль : Підручники і посібники, 2022. 320 с.
4. Українська мова : підруч. для 5 кл. закл. загал. серед. освіти / А.Онатій, Т.Ткачук. Тернопіль : Навчальна книга «Богдан». 287 с.
5. Шильцова Л.М. Інтегровані уроки рідної мови й мовлення в початковій школі. Харків : Веста: Видавництво «Ранок», 2008. 176 с.

Румма Катерина

студентка факультету української філології Криворізького державного педагогічного університету. Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент Шарманова Н. М.